

TRGOVINA LJUDIMA I LJUDSKA (NE)BEZBEDNOST

Sažetak: *Predmet istraživanja ovog rada jeste uticaj trgovine ljudima na ljudsku bezbednost. Osnovni metodološki postupak je pregled naučne literature. Imajući u vidu kompleksnost predmeta istraživanja, pregledani su naučni radovi iz različitih disciplina. Cilj rada jeste da prikaže ključna teorijska promišljanja i nalaze empirijskih istraživanja o mehanizmima uticaja trgovine ljudima na različite dimenzije ljudske bezbednosti: ličnu bezbednost, zdravstvenu bezbednost, bezbednost ishrane, ekonomsku bezbednost, političku bezbednost i bezbednost zajednice. Nalazi postojećih istraživanja pokazuju da trgovina ljudima ozbiljno ugrožava sve domene ljudske bezbednosti i da se negativne posledice ne ograničavaju samo na fizički integritet i zdravlje žrtava. Po izlasku iz lanca trgovine, žrtve se često susreću sa ekonomskom nebezbednošću i stigmom zajednice, što otežava njihovu reintegraciju i stvara pogodno tlo za njihovu ponovnu viktimizaciju. Otuda, imajući u vidu dalekosežne posledice trgovine u svim sferama života, može se zaključiti da je trgovina ljudima značajan uzrok nebezbednosti ljudi.*

Ključne reči: *trgovina ljudima, ljudska bezbednost, lična bezbednost, zdravstvena bezbednost, ekonomska bezbednost.*

* Master menadžer bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti, Beograd, Srbija.
E-mail: pajic.natasa@gmail.com

1. UVODNA RAZMATRANJA

Trgovina ljudima se uobičajeno definiše kao „vrbovanje, prevoženje, prebacivanje, skrivanje i primanje lica, putem pretnje silom ili upotrebom sile ili drugih oblika prisile, otmice, prevare, obmane, zloupotrebe ovlašćenja ili teškog položaja ili davanja ili primanja novca ili koristi da bi se dobio pristanak lica koje ima kontrolu nad drugim licem, u cilju eksploatacije. Eksploatacija obuhvata, kao minimum, eksploataciju prostitucije drugih lica ili druge oblike seksualne eksploatacije, prinudni rad ili službu, ropstvo ili odnos sličan ropstvu, servitutu ili uklanjanje organa.“¹ Navedena definicija iz člana 3(a) Protokola za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, koji dopunjava Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, postala je najčešće korišćeno određenje ovog pojma. Bez obzira da li zastupaju stanovište da je trgovina ljudima vid ropstva, oblik organizovanog kriminala ili rezultat migracionog pritiska, među autorima postoji saglasnost da trgovina ljudima ozbiljno narušava dostojanstvo ljudi i ljudska prava. Imajući u vidu veliku crnu brojku i skrivenu populaciju, kao i činjenicu da je trgovina ljudima jedan od najbrže rastućih oblika globalnog kriminala, nemoguće je utvrditi broj žrtava, ali se procene na globalnom nivou kreću od 12 miliona pa sve do 45 miliona žrtava.² Trgovina ljudima je „toliko raširena i toliko štetna po žrtve da je postala značajan uzrok ljudske nebezbednosti u globalnim razmerama“.³

Otuda, osnovno polazište ovog rada jeste da trgovina ljudima, kao multidimenzionalni fenomen, ne ugrožava samo fizičku sigurnost ljudi, već se manifestuje i kao uzrok nebezbednosti ljudi u ostalim domenima, poput zdravlja, ekonomske sigurnosti, prihvaćenosti u zajednici, te otuda potreba za usvajanjem šireg shvatanja pojma ljudske bezbednosti, koje obuhvata i ljudsko dostojanstvo i blagostanje.

Nakon uvodnog dela, u okviru kojeg je ukazano i na sam pojam trgovine ljudima, u radu se najpre predstavlja pojam ljudske bezbednosti, s akcentom na šire shvatanje ovog pojma, a zatim se analizira uticaj trgovine na šest dimenzija ljudske bezbednosti i to ličnu bezbednost, zdravstvenu bezbednost, bezbednost ishrane, ekonomsku bezbednost, političku bezbednost i bezbednost zajednice.

¹ Kiss Ligia *et al.* (2015): “Health of men, women, and children in post-trafficking services in Cambodia, Thailand, and Vietnam: an observational cross-sectional study”, *The Lancet Global Health*, 3/2015, e154.

² Barrick Kelle, Pfeffer Rebecca (2021): “Advances in measurement: a scoping review of prior human trafficking prevalence studies and recommendations for future research”, *Journal of Human Trafficking*, 1, <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/23322705.2021.1984721?needAccess=true&role=button> (1.7.2023).

³ Turek M. Jaime (2013): “Human security and development issues in human trafficking”, 73, in: Burke C. Mary (ed.): *Human Trafficking: Interdisciplinary Perspectives*, New York.

2. POJAM LJUDSKE BEZBEDNOSTI

Bezbednost podrazumeva odsustvo pretnji po šticiene vrednosti, te otuda nebezbednost označava ono stanje kada su te vrednosti ugrožene. Iako ideja o individualnoj bezbednosti nije nova, pitanje zaštite pojedinca i njegovo smeštanje u središte promišljanja o bezbednosti dobija na značaju u novoj, posthladnoratovskoj bezbednosnoj paradigmi, koju, između ostalog, karakteriše *produbljanje i proširivanje* bezbednosti. U tom kontekstu, od posebnog značaja za izdvajanje pojedinca kao referentnog objekta jeste produbljanje bezbednosti kroz nivo analize, gde se kao najniži nivo analize izdvaja individualna bezbednost. Nivo analize jeste „analitičko sočivo“, kako ističe Filip Ejodus, koje omogućava da se složena bezbednosna dinamika posmatra u različitim razmerama, počev od individualne ili ljudske bezbednosti kao najmanje razmere, preko nacionalne i regionalne bezbednosti, pa sve do međunarodne bezbednosti.⁴ Jedan od glavnih predstavnika Kopenhaške škole studija bezbednosti, Beri Buzen (*Barry Buzan*), ističe da je teško odrediti šta obuhvata bezbednost za pojedinca imajući u vidu ulogu niza činilaca, kao što su život, sloboda, dostojanstvo, pri čemu neke od tih vrednosti ne mogu da se povrate jednom kada se izgube, poput života.⁵ Otuda, na individualnom nivou analize posmatra se bezbednosna dinamika koja se tiče pojedinaca i širok spektar pretnji koje ih ugrožavaju, a koje dolaze iz različitih domena. Buzen naglašava da okruženje u kojem egzistira pojedinac stvara različite pritiske koji, ispoljavajući se u raznovrsnim formama, mogu da se sumiraju kroz četiri grupe pretnji i to su pretnje po fizički integritet (povrede, ugrožavanje života), ekonomske pretnje (gubitak posla), pretnje položaju i statusu (gubitak dostojanstva) i pretnje ljudskim pravima (gubitak slobode).⁶ S tim u vezi, pomenuta Kopenhaška škola zaslužna je za proširivanje istraživačkog polja studija bezbednosti kroz uvođenje sektorske analize, čime se širi opseg pretnji od vojnih ka nevojnim pretnjama, a koje se analiziraju kroz sektore (vojni, politički, ekonomski, socijalni, ekološki).⁷

Iako u radu polazimo od ljudske bezbednosti kao nivoa analize, za razumevanje sadržine pojma potrebno je ukazati na koncept ljudske bezbednosti. *Izveštaj o ljudskom razvoju* iz 1994. godine, koji je objavio Program Ujedinjenih nacija za razvoj (*United Nations Development Programme*, u daljem tekstu: UNDP), postavlja koncept ljudske bezbednosti u fokus akademskih debata, ali i političkog interesovanja. Kako se navodi u pomenutom *Izveštaju*, ljudska bez-

⁴ Ejodus Filip (2012): *Međunarodna bezbednost: teorije, sektori i nivoi*, Beograd, 212-213.

⁵ Buzan Barry (2016): *People, States & Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, Colchester, 49.

⁶ *Ibid*, 50.

⁷ Vujinović Nikola, Glušac Luka (2014): „Nastanak, razvoj i perspektive studija bezbednosti“, 33-37, u: Lipovac Milan, Živojinović Dragan (ur.): *Međunarodna bezbednost: teorijski pristupi*, Beograd.

bednost se ispoljava kroz dva bazična aspekta ili komponente, u čijoj osnovi je mogućnost da pojedinci prave slobodne i bezbedne izbore: sigurnost od hroničnih pretnji (bolest, glad, represija) i zaštita od iznenadnih i štetnih poremećaja u svakodnevnom životu (u porodici, na poslu, u zajednici), odnosno, sloboda od straha (*freedom from fear*) i sloboda od oskudice (*freedom from want*).⁸ Iako je ljudska bezbednost privukla veliku pažnju kao analitički koncept, ali i kao predlog praktične politike, ne postoji univerzalna definicija ovog pojma, te terminološke nejasnoće nužno sa sobom povlače i metodološke probleme u istraživanju. Indijski teoretičar Kanti Bajpai (*Kanti Bajpai*) govori o ljudskoj bezbednosti kao zaštiti lične bezbednosti od različitih vidova nasilja.⁹ Slično, Takur (*Thakur*) naglašava zaštitu života ljudi od direktnih i strukturalnih pretnji koje su kritične i opasne po život ljudi.¹⁰ Kerolajn Tomas (*Caroline Thomas*) polazi od toga da ljudska bezbednost predstavlja jedinstvo materijalne dimenzije, oličene u zadovoljenju materijalnih potreba (hrana, smeštaj, obrazovanje, pristup zdravstvenoj zaštiti), i nematerijalne ili kvalitativne dimenzije, koja prevashodno počiva na ostvarenju lične autonomije i ljudskog dostojanstva.¹¹ Na sličan način ljudsku bezbednost određuju i drugi autori, koji je definišu kao nedeljivu celinu sačinjenu od zadovoljenja osnovnih potreba, dostizanja ljudskog dostojanstva i učešća u životu zajednice,¹² odnosno, integralnu bezbednost koja podrazumeva zaštitu pojedinca od nasilja, siromaštva, gladi, kulturne deprivacije.¹³

Imajući navedena određenja u vidu, možemo reći da se postojeće debate oko sadržine pojma odvijaju na relaciji uže-šire shvatanje ljudske bezbednosti. Kako se može primetiti, zagovornici užeg shvatanja polaze od toga da su život pojedinca i njegov telesni integritet ključne vrednosti. S druge strane, pobornici šireg shvatanja smatraju da fizička sigurnost, iako neophodan, nije dovoljan uslov za postojanje ljudske bezbednosti, te govore i o drugim aspektima bezbednosti ljudi, kao što su, između ostalog, zdravstveni, ekonomski, politički. Budući da se u ovom radu polazi od šireg shvatanja ljudske bezbednosti, potrebno je ukazati na te različite aspekte ili dimenzije. Pomenuti Izveštaj iz 1994. godine navodi sedam dimenzija ljudske bezbednosti, pri čemu su one međusobno povezane, a

⁸ United Nations Development Programme (UNDP) (1994): *Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security*, New York, 23-24, <https://hdr.undp.org/system/files/documents/hdr1994encompletenessstats.pdf> (25.6.2023).

⁹ Bajpai Kanti (2000): *Human security: concept and measurement*, University of Notre Dame, Notre Dame, 1-4.

¹⁰ Thakur Ramesh (2004): "A political worldview", *Security Dialogue*, 3/2004, 348.

¹¹ Thomas Caroline (2000): *Global governance, development and human security*, London, 6-7.

¹² Thomas Caroline, Wilkin Peter (eds.) (1999): *Globalization, human security, and the African experience*, Boulder, 3.

¹³ Van Ginkel Hans, Newman Edward (1999): "In quest of human security", *Japan Review of International Affairs*, 1/1999, 79.

neretko se i preklapaju, te pretnje iz jedne dimenzije mogu lako da se preliju u ostale. Svaka od dimenzija u prvi plan ističe određene vrednosti i pretnje koje ih ugrožavaju:

1. Lična bezbednost podrazumeva zaštitu života i fizičkog integriteta ljudi od različitih vidova nasilja, poput kriminala, ratova, etničkih sukoba, represije, porodičnog nasilja, zlostavljanja dece, upotrebe narkotika, samoubistva,
2. Zdravstvena bezbednost ističe zaštićenost zdravlja, te se kao pretnje javljaju različite infektivne bolesti, HIV/AIDS, neadekvatan pristup zdravstvenoj zaštiti,
3. Bezbednost ishrane podrazumeva fizički i ekonomski pristup hrani, pa se kao pretnje javljaju glad, problemi dostupnosti hrane u smislu neadekvatne i neproporcionalne distribucije hrane, nedostatak kupovne moći,
4. Ekonomska bezbednost podrazumeva sigurnost posla i osnovnog dohotka, a kao osnovne pretnje izdvajaju se nesigurnost prihoda (gubitak posla i nezaposlenost, privremeni i loše plaćeni poslovi), siromaštvo, beskućništvo,
5. Politička bezbednost podrazumeva zaštitu ljudskih prava, te njihova kršenja od strane državnih ili nedržavnih aktera predstavljaju pretnju osnovnim vrednostima,
6. Bezbednost zajednice se ogleda u zaštiti i sigurnosti usled pripadanja određenoj grupi (porodici, etničkoj ili rasnoj grupi, zajednici, organizaciji) koja pojedincu pruža podršku, određeni kulturni identitet i vrednosti, te se kao pretnje posebno izdvajaju diskriminacija, socijalna izolacija, etničke tenzije,
7. Bezbednost životne sredine podrazumeva pretnje poput degradacije životne sredine, nedostatka pijaće vode, deforestacije, zagađenja vazduha.¹⁴

Osnovna kritika koja se upućuje ljudskoj bezbednosti shvaćenoj u širem smislu je da je toliko razuđena da sve pretnje predstavlja kao pretnje pojedincu. Neki autori, poput Tejlora Ovena (*Taylor Owen*), ukazuju na potrebu određivanja prioriternih i kritičnih pretnji na osnovu kriterijuma ozbiljnosti posledica, čime bi se unapredio analitički potencijal koncepta.¹⁵ U tom kontekstu, autori prepoznaju trgovinu ljudima kao jednu od najvećih pretnji ljudskoj bezbednosti,¹⁶ te otuda potreba da se negativni uticaji ove kriminalne aktivnosti sagledaju holistički, odnosno, kroz različite dimenzije ljudske bezbednosti.

¹⁴ UNDP, 24-33.

¹⁵ Owen Taylor (2004): "Human security - conflict, critique and consensus: colloquium remarks and a proposal for a threshold-based definition", *Security Dialogue*, 3/2004, 384.

¹⁶ Fukuda-Parr Sakiko (2003): "New threats to human security in the era of globalization", *Journal of Human Development*, 2/2003, 173-174.

3. UTICAJ TRGOVINE LJUDIMA NA RAZLIČITE DIMENZIJE LJUDSKE BEZBEDNOSTI

Uvidom u postojeću akademsku građu, možemo zaključiti da najveći broj studija istražuje trgovinu ljudima kao pretnju koja neposredno ugrožava ličnu bezbednost ljudi, dok znatno manji broj autora ispituje ugrožavanje ostalih vrednosti ljudske bezbednosti. Primetan je porast broja istraživanja koja ispituju uticaj trgovine ljudima na zdravstvenu bezbednost, ali ostale dimenzije ljudske bezbednosti nisu dobile veću pažnju istraživača. Otuda potreba da se različiti uticaji trgovine ljudima sagledaju kroz prizmu ugrožavanja šest dimenzija ljudske bezbednosti i to lične bezbednosti, zdravstvene bezbednosti, bezbednosti ishrane, ekonomske bezbednosti, političke bezbednosti i bezbednosti zajednice.

3.1. Lična bezbednost

Osnovne vrednosti lične bezbednosti jesu život i fizički i psihički integritet pojedinaca. Imajući u vidu eksploativnu suštinu trgovine ljudima, ovaj segment ljudske bezbednosti je u fokusu istraživača. Kako različiti vidovi nasilja predstavljaju temeljnu pretnju vrednostima lične bezbednosti, autori uticaj trgovine na ovu dimenziju ljudske bezbednosti analiziraju u kontekstu eksploatacije (posebno seksualne i radne) i izloženosti raznim oblicima nasilja. Krajnji cilj trgovine je eksploatacija radi profita, te je nasilje posebno prisutno u ovoj fazi, ali među autorima postoji saglasnost da su različiti vidovi nasilja prisutni tokom svih faza trgovine ljudima i da se trgovci njima služe kako bi uspostavili i održali kontrolu nad žrtvama. S druge strane, stepen i obim nasilja, odnosno, učestalost, predstavljaju predmet debata među istraživačima.

Vrbovanje žrtava nužno ne podrazumeva pretnje i nasilje budući da su se različiti vidovi manipulacije i prevare (posebno ponude za posao) pokazali kao lakši način za regrutaciju žrtava. Posebno su ugroženi oni pojedinci koji beže iz konfliktom zahvaćenih sredina, naročito deca i adolescenti, a rezultati istraživanja pokazuju da su ljudi iz bliskog okruženja oni koji su učestvovali u njihovoj regrutaciji (prijatelji, komšije, rođaci).¹⁷ Da su žrtve posebno ugrožene tokom transporta potvrđuje veći broj studija, koje ukazuju na niz visokorizičnih situacija u kojima je život žrtava u opasnosti. Kako istraživanja pokazuju, ovu fazu karakteriše fizičko i seksualno nasilje, strah i glad, a sve s ciljem stvaranja osećaja zavisnosti od trgovaca i uspostavljanja podređenog položaja.¹⁸ Takođe, zabe-

¹⁷ Kiss Ligia *et al.* (2022): "Paper: violence, abuse and exploitation among trafficked women and girls: a mixed-methods study in Nigeria and Uganda", *BMC Public Health*, 22/2022, <https://bmcpublihealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-022-13021-2> (17.6.2023).

¹⁸ *Ibid.*

leženi su i slučajevi ubistava žrtava tokom transporta kako bi se izbeglo njihovo otkrivanje od strane granične kontrole i imigracionih vlasti.¹⁹

Eksploatacija, kao ključna faza procesa trgovine, obiluje različitim vidovima zlostavljanja, te većina istraživanja nalaze bazira na saznanjima o ovoj fazi. Najveći broj istraživača se fokusira na istraživanje seksualne eksploatacije žena i devojčica, zbog čega se podaci o izloženosti pretnjama i nasilju uglavnom odnose na ovu kategoriju žrtava i ovaj vid eksploatacije. U skladu sa nalazima većine istraživanja, mlađe devojke i devojčice su duže eksploatisane i izložene većem stepenu fizičkog i seksualnog nasilja.²⁰ U istraživanju trgovine radi seksualne eksploatacije iz Nepala u Indiju, autor je kombinovao kvantitativnu i kvalitativnu metodu, pri čemu su od posebnog značaja bili intervjui sa 158 žrtava trgovine (starosti od 14 do 39 godina). Nalazi pokazuju da je većina ispitanica (97,5%) bila izložena fizičkom nasilju od strane vlasnika bordela, a čak polovina je izjavila da su njihovi „poslodavci“ pokušali da ih zadave i da su gasili cigarete po njima.²¹ Do sličnih nalaza dolaze i Ketii Zimerman (*Catty Zimmerman*) i saradnici, koji su sprovedli dvogodišnje kvalitativno istraživanje o uticaju trgovine na zdravlje žrtava, a koje je pokazalo da je 90% žena trpelo batine, posebno kada bi pokazale neposlušnost, kada bi se klijenti žalili na njih i kada bi zaradile nedovoljno novca.²² Rezultati ovog istraživanja takođe pokazuju da su sve ispitanice trpele seksualno nasilje, ali i svakodnevno psihičko nasilje u vidu zastrašivanja, pretnji, emocionalne manipulacije i stvaranja nebezbednog životnog i radnog okruženja.²³ Na osnovu intervjua sa 60 žrtava trgovine, Ačarja (*Acharya*) je ustanovio da su žrtve najčešće (svakodnevno) izložene pretnjama smrću i seksualnom nasilju, dok se fizičko nasilje (uključujući napade nožem i gašenje cigareta po telu) primenjuje povremeno (jednom u dve nedelje) ili retko (jednom mesečno).²⁴ Znatno manji broj studija istražuje radnu eksploataciju, istraživački fokus je uglavnom na pokazateljima radne eksploatacije (neplaćeni rad, izostanak slobodnog vremena, zadržavanje dokumenata, opasni radni uslovi koje prati izostanak bezbednosnih procedura, loši uslovi u pogledu smeštaja, hrane i pri-

¹⁹ Lalić Velibor (2007): *Trgovina ljudima u Bosni i Hercegovini*, Defendologija centar za bezbednosna, sociološka i kriminološka istraživanja, Banja Luka, 28.

²⁰ Sarkar Siddhartha (2016): “Trafficking of women and girls for sex trade from Nepal to India”, *Challenge*, 5/2016, 454; Stöckl Heidi et al. (2021): “Human trafficking and violence: Findings from the largest global dataset of trafficking survivors”, *Journal of Migration and Health*, 4/2021, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666623521000404> (1.7.2023).

²¹ Sarkar Siddhartha, 451.

²² Zimmerman Catty et al. (2003): *The health risks and consequences of trafficking in women and adolescents: findings from a European study*, London School of Hygiene and Tropical Medicine, London, 46.

²³ *Ibid*, 47-56.

²⁴ Acharya Arun Kumar (2015): “Trafficking of women in Mexico and their health risk: issues and problems”, *Social Inclusion*, 1/2015, 108.

stupa zdravstvenoj zaštiti),²⁵ pa su podaci o izloženosti nasilju oskudni. Ipak, studije koje primarno istražuju uticaj na zdravlje žrtava trgovine pokazuju da su radno eksploatisane žrtve (dominantno muškarci) izloženi visokom stepenu fizičkog nasilja i pretnjama. Rezultati istraživanja trgovine ljudima radi radne eksploatacije u Ujedinjenom Kraljevstvu pokazuju da je 40% ispitanika bilo izloženo fizičkom nasilju, tačnije, žrtve su trpele napade nožem ili pištoljem, šutiranje, udarce, pretnje (usmerene ka porodici, ali i samim žrtvama), a takođe su i prijavljeni slučajevi u kojima su žrtvama namerno nanese opekotine.²⁶ I dok je kod žrtava unutrašnje trgovine zabeležena primena fizičkog nasilja većeg intenziteta i učestalosti, kod žrtava međunarodne trgovine pretnje su se pokazale kao efikasnije za održavanje ropskog položaja. Žrtvama se preti da će biti prijavljene kao ilegalni migranti, čime se osigurava njihova poslušnost i smanjuje spremnost da se obrate vlastima za pomoć.²⁷

Bez obzira na tip eksploatacije, većina žrtava je izložena svim vidovima nasilja. U istraživanju koje je ispitivalo različite oblike eksploatacije žena, muškaraca i dece, autori zaključuju da su pretnje najzastupljenije u svim kategorijama, a oko 50% ispitanika je bilo izloženo i fizičkom i seksualnom nasilju.²⁸ Pored izloženosti nasilju i različitim vidovima eksploatacije, žrtve trgovine ljudima nemaju slobodu izbora, slobodu kretanja, a kako većina istraživanja pokazuje, žive i rade u opasnim i nebezbednim uslovima.²⁹ S tim u vezi, žrtve su često držane zaključane u nehigijskim prostorijama, što je posebno primenivano kao metod kažnjavanja.³⁰

Retke su studije koje se bave ostalim vidovima trgovine ljudima (trgovina organima, trgovina radi vršenja kriminalnih aktivnosti, prosjačenja ili prinudnih brakova), te su saznanja o njima nedovoljna za zaključivanja i generalizaciju uočenih obrazaca. Takođe, međunarodni izveštaji prepoznaju dečake i muškarce kao posebno ugroženu kategoriju žrtava, ali gotovo da nema naučnih istraživanja koja se eksplicitno bave njima kao žrtvama. To se može objasniti određenim rodnim stereotipima: muškarci imaju ulogu nasilnika (u ovom slučaju, trgovaca), dok su žene žrtve. Na kraju, primetna je tendencija među istraživačima da govore o zastupljenosti nasilja bez jasnog razlikovanja tipa eksploatacije i kategorije žrtava, što vodi iskrivljenju slici o intenzitetu, obimu i rasprostranjenosti nasilja.

²⁵ Smit Monika (2011): "Trafficking in human beings for labour exploitation. The case of the Netherlands", *Trends in Organized Crime*, 2-3/2011, 190.

²⁶ Turner-Moss Eleanor *et al.* (2014): "Labour exploitation and health: a case series of men and women seeking post-trafficking services", *Journal of Immigrant and Minority Health*, 3/2014, 476-477.

²⁷ Stöckl Heidi *et al.*

²⁸ Kiss Ligia *et al.* (2015), e156-e157.

²⁹ Zimmerman Catty *et al.*, 53; Turner-Moss Eleanor *et al.*, 476; Kiss Ligia *et al.* (2015), e158; Baldwin B. Susie, Fehrenbacher E. Anne, Eisenman P. David. (2015): "Psychological coercion in human trafficking: an application of Biderman's framework", *Qualitative health research*, 9/2015, 1173.

³⁰ Zimmerman Catty *et al.*, 46; Acharya Arun Kumar, 108; Kiss Ligia *et al.* (2015), e157.

3.2. Bezbednost zdravlja i bezbednost ishrane

Budući da se žrtve nalaze u začaranom krugu nasilja i eksploatacije, o čemu je posebno bilo reči u prethodnoj celini rada, autori su saglasni u pogledu ozbiljnih zdravstvenih posledica trgovine. Mentalno, fizičko i reproduktivno zdravlje žrtava ugroženo je tokom svih faza trgovine ljudima, a ozbiljni zdravstveni problemi su prisutni i nakon izlaska iz lanca trgovine. Primetan je porast broja studija koje nastoje da istraže uticaj trgovine na zdravlje žrtava, ali većina njih se fokusira na zdravstvene posledice seksualno eksploatisanih žena. Pored preglednih studija, prisutna su i kvalitativna istraživanja koja se zasnivaju na intervjuima sa žrtvama i ekspertima (zdravstveni i socijalni radnici, članovi međunarodnih i nevladinih organizacija, predstavnici resornih državnih organa).

Bez obzira koji vid eksploatacije istražuju, autori su saglasni da najveći broj zdravstvenih problema proizilazi iz izloženosti različitim vidovima nasilja. U tom kontekstu, istražujući rasprostranjenost i rizik od nasilja tokom trgovine, kao i posledice po fizičko, mentalno i reproduktivno zdravlje, Oram (*Oram*) i saradnici zaključuju da su nasilje, mentalni poremećaji i infektivne bolesti veoma rašireni među ženama i devojkama koje su seksualno eksploatisane, pri čemu u proseku oko 30% ima dijagnostikovani HIV.³¹ Najčešće se javljaju fizički (glavobolje, bolovi u leđima i stomaku, povrede), reproduktivni (infektivne bolesti) i psihički problemi (depresija, anksioznost, posttraumatski stresni poremećaj). Navedeno je u skladu sa rezultatima drugih studija koje su ispitivale uticaj trgovine na zdravlje žrtava seksualne eksploatacije. Nalazi eksplorativne studije, do kojih se došlo primenom tehnike intervjua (28 žena žrtava seksualne eksploatacije i 109 eksperata), pokazuju da su žrtve bile izložene nizu zdravstvenih problema, koji su rezultat seksualnog i fizičkog nasilja, konzumacije narkotika i deprivacije hrane i sna, ali i izostanka zdravstvene zaštite. Autori posebno ukazuju na dermatološke probleme (osipi, šuga), probleme sa zubima, slomljene kosti i kontuzije, nezdravi gubitak težine, infekcije.³² Polno prenosive bolesti, sifilis, neželjene trudnoće i abortusi, ginekološke komplikacije, takođe su često prijavljivani zdravstveni problemi.³³

Nalazi više istraživanja dosledno pokazuju da su radno eksploatisane žrtve izložene dugotrajnom radu bez slobodnog vremena (i po 19 sati dnevno), u nehumanim uslovima i nebezbednim radnim sredinama u kojima izostaju osnovne bezbednosne i zdravstvene mere (nema zaštitne lične opreme), ali i pristup zdravstvenoj zaštiti, čak i u situacijama kada dođe do povrede.³⁴ Veliki broj njih sou-

³¹ Oram Siân *et al.* (2012): "Prevalence and risk of violence and the physical, mental, and sexual health problems associated with human trafficking: systematic review", *PLOS Medicine*, 5/2012, <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001224> (30.6.2023).

³² Zimmerman Catty *et al.*, 45.

³³ *Ibid*, 48-50.

³⁴ Zimmerman Catty, Kiss Ligia (2017): "Human trafficking and exploitation: A global health concern", *PLOS Medicine*, 11/2017, <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1002437>

čava se sa ozbiljnim fizičkim i psihičkim zdravstvenim problemima, kao što su problemi sa pamćenjem, vidom i zubima, zatim kardiovaskularne bolesti, dijabetes, epilepsija, neurološki problemi, anksioznost i invaliditet.³⁵ Buler (*Buller*) i saradnici su sprovedi 71 intervju (17 sa žrtvama i 53 sa ilegalnim migrantima) kako bi poredili iskustva žrtava trgovine u svrhu radne eksploatacije i ilegalnih migranata u kontekstu zdravstvenih posledica, a nalazi pokazuju da su obe grupe bile izložene gotovo podjednakim problemima kada je reč o posledicama loših radnih uslova, kao što su iscrpljenost, problemi sa disanjem, izloženost toksičnim supstancama i fizičke povrede, ali izloženost fizičkom nasilju i pretnjama bila je daleko veća kod žrtava trgovine, što je uslovalo i ozbiljne mentalne probleme.³⁶ Ova studija pruža bogate uvide u iskustva radno eksploatisanih žrtava, posebno zbog prisustva kontrolne grupe, što omogućava da se posledice po zdravlje žrtava trgovine posmatraju izolovano. Veoma značajne uvide pruža istraživanje na uzorku od 1102 osobe (žene, muškarci, deca), koje su eksploatisane u različite svrhe na prostoru Vijetnama, Kambodže i Tajlanda. Autori su koristili tehniku intervjua. Nalazi pokazuju da je ogroman broj žrtava radio sedam dana u nedelji najmanje 11 sati dnevno, 222 ispitanika je prijavilo izuzetno ozbiljnu povredu zadobijenu na radu, dok je više od polovine ispitanika ispoljilo simptome depresije, anksioznosti i posttraumatskog stresnog poremećaja, koji su u tesnoj vezi sa ekstremnim fizičkim, psihičkim i seksualnim nasiljem kojem su žrtve bile izložene i iscrpljujućim prekovremenim radom, a čak 20% žrtava je držano zaključano u sobi.³⁷ S tim u vezi, istraživanja pokazuju da je socijalna izolacija žrtava značajan činilac mentalnih poremećaja.³⁸ Nehigijenski uslovi u kojima žrtve stanuju i rade značajno utiču na pogoršanje zdravstvenih problema.³⁹ Prisilna upotreba droga i pokušaj samoubistva takođe su identifikovani kao značajni problemi.⁴⁰

Kada je reč o ugrožavanju bezbednosti ishrane, na osnovu pregleda postojeće literature, možemo zaključiti da nema istraživanja koja primarno ispituju uticaj trgovine na ovu dimenziju ljudske bezbednosti, već se saznanja baziraju na uvidima do kojih se došlo istraživanjem eksploatacije i zdravlja žrtava. S tim u vezi, žrtve su izgladnjivane, izložene deprivaciji hrane i sna i to često kao način kažnjavanja.⁴¹ Takođe, hrana koju dobijaju je u malim porcijama i nedovoljne

(27.6.2023); Turner-Moss Eleanor *et al.*, 476-477.

³⁵ Kiss Ligia *et al.* (2015), e158; Turner-Moss Eleanor *et al.*, 476-477.

³⁶ Buller Ana Maria *et al.* (2015): *Labour exploitation, trafficking and migrant health: Multi-country findings on the health risks and consequences of migrant and trafficked workers*, International Organization for Migration, Geneva, 141-163.

³⁷ Kiss Ligia *et al.* (2015), e154.

³⁸ Baldwin B. Susie, Fehrenbacher E. Anne, Eisenman P. David, 1173.

³⁹ Turner-Moss Eleanor *et al.*, 476; Kiss Ligia *et al.* (2015), e158.

⁴⁰ Kiss Ligia *et al.* (2015), e159; Zimmerman Catty *et al.*, 48; Baldwin B. Susie, Fehrenbacher E. Anne, Eisenman P. David, 1174.

⁴¹ Turner-Moss Eleanor *et al.*, 476, Zimmerman Catty *et al.*, 46-47.

kalorijske i nutritivne vrednosti, a sami obroci su neredovni, te su žrtve često neuhranjene.⁴² Imajući u vidu rasprostranjenost i ozbiljne štetne posledice, Keti Zimmerman (*Catty Zimmerman*) i Ligia Kis (*Ligia Kiss*) smatraju da trgovinu ljudima treba posmatrati kao globalni zdravstveni problem.⁴³

3.3. Ekonomska bezbednost

Tokom čitavog procesa trgovine, žrtve su u situaciji finansijske zavisnosti i dužničkog ropstva, koje predstavlja začarani krug iz kojeg nema izlaza budući da se različiti troškovi dodaju na dug žrtve, koji ona ne može otplatiti svojim radom. Žrtve nemaju pristup zarađenom novcu i često ni ne znaju koliko zarađuju. Kao što je već rečeno u prethodnim celinama, mnogi ranjivi pojedinci se odlučuju na ilegalne migracije u potrazi za poslom, zbog čega neretko završe u lancu trgovine. Na taj način se stvara inicijalni dug (za transport i dokumente), potom trgovci dodaju ogromne troškove za hranu, smeštaj i druge potrepštine, a dug žrtava uvećavaju i novčane kazne za neposlušnost, kašnjenje ili odsustvo u slučaju bolesti.⁴⁴ U nadi da će biti slobodne kada isplate dug, žrtve rade još više i napornije, ali vrlo često bivaju preprodane, pa njihov dug iznova raste. Finansijska zavisnost ima značajnu psihološku ulogu, a to je da osnaži uverenje žrtava da one nemaju kontrolu nad svojim životom budući da su potrošna roba.⁴⁵ S druge strane, po izlasku iz lanca trgovine, žrtve se susreću sa ograničenim prilikama na tržištu rada, te nezaposlenost i finansijski problemi, koji su uglavnom postojali i pre trgovine, predstavljaju ključnu prepreku ostvarivanju ekonomske sigurnosti, što značajno povećava rizik njihove reviktimizacije.⁴⁶ Iako je ovaj aspekt ljudske bezbednosti veoma značajan, gotovo da nema istraživanja koja se bave ekonomskom bezbednošću onih koji su preživeli trgovinu ljudima, što je značajna praznina identifikovana pregledom literature.

3.4. Politička bezbednost

U kontekstu predmeta istraživanja, ova dimenzija je primarno posmatrana kroz ugrožavanje ljudskih prava, (i)legalni status žrtve i neadekvatni tretman od strane organa bezbednosti. Autori su saglasni da se u procesu trgovine krše brojna ljudska prava, koja su neotuđiva i univerzalna i, kao takva, zagarantovana

⁴² Acharya Arun Kumar, 109; Baldwin B. Susie, Fehrenbacher E. Anne, Eisenman P. David, 1174; Kiss Ligia *et al.* (2015), e157-e158.

⁴³ Zimmerman Catty, Kiss Ligia.

⁴⁴ Zimmerman Catty *et al.*, 59-60.

⁴⁵ *Ibid*, 60.

⁴⁶ Tsai Cordisco Laura (2017): "Family financial roles assumed by sex trafficking survivors upon community re-entry: Findings from a financial diaries study in the Philippines", *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 4/2017, 339-340.

međunarodnim instrumentima, koji takođe proklamuju zaštitu žrtava trgovine i nediskriminatorni tretman od strane nadležnih organa. To su, između ostalog, pravo na život (direktno ugrožavanje, kroz različite oblike nasilja i eksploatacije, i indirektno, kao posledica infekcija, bolesti, nestručnog abortusa), pravo na zdravlje (žrtvama se često negira pristup zdravstvenoj zaštiti), pravo na bezbednost, zatim sloboda kretanja i sloboda izbora, pravo na obrazovanje, pravo na rad i zaštitu na radu.⁴⁷ Pored trgovaca, osnovna ljudska prava i slobode krše i oni koji bi trebalo da ih štite. Tu se javlja problem izostanka pravilne identifikacije od strane organa bezbednosti i provajdera socijalnih usluga, jer se žrtve ne prepoznaju kao takve, već se tretiraju kao prekršioc i zakona (ilegalni migranti ili prostitutke). Naime, kao jedan od načina kontrole i zastrašivanja žrtava izdvaja se pretnja ilegalnim statusom budući da žrtve nemaju dokumenta (ako su ih imali, trgovci su ih oduzeli), te trgovci različitim manipulacijama navode žrtve da misle da će biti uhapšene i zatvorene ako se obrate policiji za pomoć.⁴⁸ Na osnovu izjava intervjuisanih pripadnika policije i imigracionih službi, može se zaključiti da je najčešći način otkrivanja žrtava trgovine posredstvom nevladinih organizacija, dok se u najmanjem broju slučajeva žrtve same javljaju policiji.⁴⁹ Dešava se da su žrtve trgovine uhapšene kao prostitutke tokom policijskih racija budući da se seksualna eksploatacija često krije iza prostitucije, koja sa sobom povlači socijalnu stigm, zbog čega mnoge žrtve ostaju u lancu trgovine. Svaki kontakt s policijom za žrtve je izuzetno opasan, jer se posmatra kao čin izdaje, čime je bezbednost žrtava ugrožena, posebno ako se ima u vidu minimalna zaštita svedoka.⁵⁰ Imajući navedeno u vidu, žrtve su i po izlasku iz lanca trgovine i dalje ugrožene budući da neadekvatan tretman državnih organa doprinosi sekundarnoj viktimizaciji, te otuda možemo zaključiti da trgovina ljudima povlači sa sobom višestruko kršenje ljudskih prava od strane različitih aktera.

3.5. Bezbednost zajednice

Kao što je rečeno u prethodnim celinama, žrtve su često bile zatvarane u malim, nehigijenskim prostorijama, čime im je ograničena sloboda kretanja, ali i socijalni kontakti budući da su bile izolovane. U kojoj meri će žrtve biti socijalno izolovane zavisi i od tipa eksploatacije, ali i od barijera poput nepoznavanja jezika u drugoj državi, što je slučaj sa međunarodnom trgovinom. Socijalna izolacija povećava osećaj žrtava da su same krive za svoju situaciju, kao i osećaje nebezbednosti i izopštenosti. Upravo ta socijalna izolacija, sramota i krivica mogu inhibirati njihov napredak i reintegraciju u zajednicu po izlasku iz lanca trgovine. Takođe, sam proces reintegracije je veoma težak, pogotovo za one koji

⁴⁷ Sarkar Siddhartha, 440-443.

⁴⁸ Zimmerman Catty *et al.*, 71-75.

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ *Ibid.*, 72.

su i ranije bili socijalno marginalizovani. Prvi korak je zadovoljenje osnovnih potreba (lična sigurnost, adekvatni smeštaj, hrana) i zdravstvenih potreba (kratkoročnih i dugoročnih, posebno psihičkih).⁵¹ Proces resocijalizacije može biti potpomognut uticajem bližnjih i zajednice ukoliko pokažu prihvatanje, odnosno, čitav proces može biti otežan ukoliko žrtva naiđe na neprihvatanje, diskriminaciju i osudu. Stigma zajednice je identifikovana kao veoma značajan faktor koji negativno utiče na reintegraciju žrtava, posebno žena žrtava seksualne eksploatacije, koje su žigosane u tradicionalnim sredinama, čime se nastavlja ciklus nasilja.⁵² Izostaju istraživanja koja bi pružila dubinske uvide u proces reintegracije žrtava, ali i dece koja su rođena u procesu trgovine.

4. ZAKLJUČAK

Na osnovu uvida u analiziranu akademsku građu, možemo zaključiti da najveći broj istraživača analizira uticaje trgovine u kontekstu ugrožavanja osnovnih vrednosti lične bezbednosti, odnosno, života i fizičke sigurnosti ljudi. Daleko manji broj autora ispituje indirektno uticaje trgovine na vrednosti ostalih dimenzija, mada je primetan porast interesovanja za zdravstvenu bezbednost žrtava.

Svrha trgovine ljudima ogleda se u eksploataciji žrtava radi sticanja profita. Žrtve su izložene različitim vidovima nasilja (fizičkom, seksualnom, psihičkom) u svim fazama procesa trgovine, a kako nalazi većine istraživanja pokazuju, trgovci se svakodnevno služe pretnjama kako bi osigurali poslušnost žrtava. Takođe, zabeleženi su ozbiljni zdravstveni problemi izazvani nasiljem, nehigijenskim uslovima, socijalnom izolacijom, konzumiranjem narkotika, deprivacijom hrane, vode i sna. Bez obzira na psihofizičko zdravlje, žrtve su prisiljene da rade kako bi otplatile dug trgovcima, ali našavši se u situaciji dužničkog ropstva, čak i kada uspeju da otplate dug, koji se stalno uvećava, rezultat često nije sloboda, već novi ciklus nasilja i eksploatacije budući da bivaju preprodane. Kršenju osnovnih ljudskih prava žrtava doprinose i oni koji bi trebalo da ih štite, te žrtve često bivaju pogrešno identifikovane od strane policije i imigracionih službi, što utiče na njihov neadekvatan tretman. Po izlasku iz lanca trgovine, žrtve se suočavaju sa ograničenim mogućnostima na tržištu rada i osudom zajednice, što inhibira njihovu reintegraciju i povećava rizik njihove ponovne viktimizacije. Dakle, iako je dominantno istraživana kao neposredna pretnja ličnoj bezbednosti ljudi, trgovina ljudima se javlja kao ozbiljna indirektna pretnja ostalim dimenzijama ljudske bezbednosti.

⁵¹ *Ibid*, 87.

⁵² Dahal Pranab, Joshi Kumar Sunil, Swahnberg Katarina (2015): "We are looked down upon and rejected socially: a qualitative study on the experiences of trafficking survivors in Nepal", *Global health action*, 1/2015, 6-7, <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.3402/gha.v8.29267?needAccess=true&role=button> (6.7.2023).

Imajući u vidu kompleksnost prirode i uticaja trgovine ljudima na žrtve, istraživanju problema smo pristupili holistički opredelivši se za šire poimanje ljudske bezbednosti. S tim u vezi, ako se ima u vidu da su dimenzije međusobno tesno povezane i da se posledice mogu prelivati iz jedne u drugu dimenziju, glavni doprinos ovog rada ogleda u objedinjavanju parcijalnih uvida u istraživani problem.

LITERATURA

- Acharya Arun Kumar (2015): “Trafficking of women in Mexico and their health risk: issues and problems”, *Social Inclusion*, 1/2015, 103-112.
- Bajpai Kanti (2000): *Human security: concept and measurement*, University of Notre Dame, Notre Dame.
- Baldwin B. Susie, Fehrenbacher E. Anne, Eisenman P. David. (2015): “Psychological coercion in human trafficking: an application of Biderman’s framework”, *Qualitative health research*, 9/2015, 1171-1181.
- Barrick Kelle, Pfeffer Rebecca (2021): “Advances in measurement: a scoping review of prior human trafficking prevalence studies and recommendations for future research”, *Journal of Human Trafficking*, 1-19, <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/23322705.2021.1984721?needAccess=true&role=button> (1.7.2023).
- Buller Ana Maria et al. (2015): *Labour exploitation, trafficking and migrant health: Multi-country findings on the health risks and consequences of migrant and trafficked workers*, International Organization for Migration, Geneva.
- Buzan Barry (2016): *People, States & Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, Colchester.
- Dahal Pranab, Joshi Kumar Sunil, Swahnberg Katarina (2015): “We are looked down upon and rejected socially: a qualitative study on the experiences of trafficking survivors in Nepal”, *Global health action*, 1/2015, 1-9, <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.3402/gha.v8.29267?needAccess=true&role=button> (6.7.2023).
- Ejodus Filip (2012): *Međunarodna bezbednost: teorije, sektori i nivoi*, Beograd.
- Fukuda-Parr Sakiko (2003): “New threats to human security in the era of globalization”, *Journal of Human Development*, 2/2003, 167-179.
- Kiss Ligia et al. (2015): “Health of men, women, and children in post-trafficking services in Cambodia, Thailand, and Vietnam: an observational cross-sectional study”, *The Lancet Global Health*, 3/2015, e154-e161.
- Kiss Ligia et al. (2022): “Paper: violence, abuse and exploitation among trafficked women and girls: a mixed-methods study in Nigeria and Uganda”, *BMC Public Health*, 22/2022, <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-022-13021-2> (17.6.2023).

- Lalić Velibor (2007): *Trgovina ljudima u Bosni i Hercegovini*, Defendologija centar za bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja, Banja Luka.
- Oram Siân *et al.* (2012): "Prevalence and risk of violence and the physical, mental, and sexual health problems associated with human trafficking: systematic review", *PLOS Medicine*, 5/2012, <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001224> (30.6.2023).
- Owen Taylor (2004): "Human security - conflict, critique and consensus: colloquium remarks and a proposal for a threshold-based definition", *Security Dialogue*, 3/2004, 373-387.
- Sarkar Siddhartha (2016): "Trafficking of women and girls for sex trade from Nepal to India", *Challenge*, 5/2016, 434-458.
- Smit Monika (2011): "Trafficking in human beings for labour exploitation. The case of the Netherlands", *Trends in Organized Crime*, 2-3/2011, 184-197.
- Stöckl Heidi *et al.* (2021): "Human trafficking and violence: Findings from the largest global dataset of trafficking survivors", *Journal of Migration and Health*, 4/2021, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666623521000404>, (1.7.2023).
- Thakur Ramesh (2004): "A political worldview", *Security Dialogue*, 3/2004, 347-348.
- Thomas Caroline (2000): *Global governance, development and human security*, London.
- Thomas Caroline, Wilkin Peter (eds.) (1999): *Globalization, human security, and the African experience*, Boulder.
- Tsai Cordisco Laura (2017): "Family financial roles assumed by sex trafficking survivors upon community re-entry: Findings from a financial diaries study in the Philippines", *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 4/2017, 334-345.
- Turek M. Jaime (2013): "Human security and development issues in human trafficking", 73-87, in: Burke C. Mary (ed.): *Human Trafficking: Interdisciplinary Perspectives*, New York.
- Turner-Moss Eleanor *et al.* (2014): "Labour exploitation and health: a case series of men and women seeking post-trafficking services", *Journal of Immigrant and Minority Health*, 3/2014, 473-450.
- United Nations Development Programme (UNDP) (1994): *Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security*, New York, 23-24, <https://hdr.undp.org/system/files/documents/hdr1994encompletenostatpdf.pdf> (25.6.2023).
- Van Ginkel Hans, Newman Edward (1999): "In quest of human security", *Japan Review of International Affairs*, 1/1999, 59-82.
- Vujinović Nikola, Glušac Luka (2014): „Nastanak, razvoj i perspektive studija bezbednosti“, 11-47, u: Lipovac Milan, Živojinović Dragan (ur.): *Međunarodna bezbednost: teorijski pristupi*, Beograd.

-
- Zimmerman Catty *et al.* (2003): *The health risks and consequences of trafficking in women and adolescents: findings from a European study*, London School of Hygiene and Tropical Medicine, London.
 - Zimmerman Catty, Kiss Ligia (2017): “Human trafficking and exploitation: A global health concern”, *PLOS Medicine*, 11/2017, <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1002437> (27.6.2023).

DOI: 10.5937/MegRev2401127P

Review scientific paper

Received 05.08.2023.

Approved 17.02.2024.

HUMAN TRAFFICKING AND HUMAN (IN)SECURITY

Summary: *The paper focuses on exploring the impact of human trafficking on human security. The primary research method employed is a review of scholarly literature. Considering the complexity of the research subject, scientific papers from various disciplines have been examined. The aim of this article is to present key theoretical considerations and empirical findings regarding the mechanisms through which human trafficking influences different dimensions of human security, namely personal security, health security, food security, economic security, political security, and community security. Findings indicate that human trafficking seriously jeopardizes all domains of human security, and the negative consequences extend beyond the physical integrity and health of the victims. Upon exiting the trafficking network, victims often encounter economic insecurity and community stigma, which hampers their reintegration and creates fertile ground for re-victimization. Hence, considering the far-reaching implications of trafficking in all spheres of life, it can be inferred that human trafficking is a significant cause of human insecurity.*

Keywords: *human trafficking, human security, personal security, health security, economic security.*

